

Een gegeven peerd maj niet ien de bek kieken. Spreekwoorden leert oens levenslessen, vaste regels. Mar op haost alle regels bestaot uutzunderings. Het Drèentse Boekenweekkedo is zoe'n uutzundering. Daor muj juist wel ien kieken, kritisch, neisgerig ok. Det kedo muj spellen. Van kaft tot kaft. Aj een boek kedo kriegt, een goed boek, dan krieg niet enkeld het boek, mar ook de schriever die het verhaal bedacht hef. Want een schriever kan niet over humzölf henspringen as e wat mak. De schriever put uut zien eigen gedachten. Vrömd idee, aj mit de kop een beetie schieve veur de boekenkaste staot en de rij namen van al die schrievers en dichters staon ziet. Een bont gezelschap. Een meinse haalt vrömd volk ien huus as e trogge komp uut de boekwinkel. Gerard Nijenhuis schreef het Boekenweekkedo van dit jaor. Zoas altied, wordt ien de Drentse Boekenkraant de schriever van het Drentse Boekenweekkedo het hemp van het gat evraagd.

IN GESPREK MET GERARD NIJENHUIS

'In alle Nederlandse literatuur wordt openlijk over seks schreven. In Drenthe wordt daor veul trogholdender met umgaon. Maor het is wezenlijk, in relaties en bij het ontstaon van relaties.'

Gerard is niet bliede as ik hum vertelle dat een kameraod van mij zich argerde an de maniere waarop ien zien neiste roman ('Het verbörgeven leven') een getrouwde kerel het anlegt mit een jonge, een kiend nog haoste. *'Boetendes, het is gien kind. De jonge is zeuventien jaor, bijna achttien.'* Ik kan de schriever niet tegenspreken, ik heb 'Het verbörgeven leven' zölf niet elezen, mar mien kameraod was er van eschrökken.

Nijenhuis lat het er niet bij zitten. Hij hef van allerlei kaanten juist complimenten ehad over det boek. *'Ok van een buurvrouw bijveurbield, die aanders nooit met mij over boeken sprek.'*

Wij 'vergeet' het Drentse boekenweekkedo, de anleiding van mien komst. Gerard vuult hum blikbaar anespreuken. Hij stokt uut dat de liefdesaffaire mit warmte, mit respect eschreven is. *'Daor is niks mis met Boetendes giet 't in 't boek niet allén over homoseksuele liefde. De verbörgeven liefdesgeschiedenis van Jentje is haost wel 't ontroerendste van 't heule boek.'*

Drentse schrievers gaot deurgaons mit een wiede boge umme seksualiteit hen; hielemaole as het over homoseksualiteit giet. Ook homoseksuele schrievers leuten het onderwerp liggen. *'Daor hef lang een taboe op rust. el Reijntjes meuk er wal ies toespeuling in zien veurdrachten. Pas op het lest ... hij er ok op papier vorm an te geven.'*

'Dick Blanke löp er niet veur vort, al kös hij meer moderne dingen. Maor schrievers as Jan Veenstra, Marga (Kool) en enkele andern gaon seksualiteit niet uut de weeg.'

Wij constateert dat de greinzen van wat de goegemiente over seksualiteit accepteert altied ien beweging blef.

Dat schrievers gien uutzundering bint as ze niet mit persoonlijke zaken te koop loopt, bliest as Nijenhuis kwaanskies een opmarking mak over de tied dat hij op zundagmorgen het programma *'In de mooie kaamer'* meuk veur Radio Drenthe. *'Een CDA-gedippeteerde wol niet dat ik nuumde dat hij scheiden was.'*

Gerard Nijenhuis is zölf ook escheiden. Nao zien trouwen kwaamp hij d'r hoe langer hoe meer achter dat hij, zoas ze wel zegt, eigenlijk gien vrouwlulveis har. Hij hef de consequenties etrökken.

'Gelukkig he'k met mien zeuns wal een goed contact holden kunnen.'

In de schrieverije van Gerard Nijenhuis koomt ook een köppeltie aandere thema's regelmaotig naor veuren. De tegenstellings tussen het plattelaand en de stad, bijveurbield.

Op zich gien wonder: Gerard weur geboren ien Gieten, studeerde ien de stad en woonde een hiele schoft ien Amsterdam. Dan valt de verschillen op en ie ziet, ajoen geboortedorp bliest bezuken, de veraanderingen ien het dorpsleven, ien het familieleven.

Ien het wark van Nijenhuis wordt de gesleuten dorpsgemeenschap lösebreuken, d'r wordt een spoorlien anelegd, d'r sniedt

neie wegen deur het olde laand. De stad komp het dorp ien. En de stadse lu, mit heur eigen, soms vrömd ideeën.

'Het dörp hef mij d'r deursleept, toen ik een jonkie was. In zekere zin was ik een olderloos kiend. Mien moe hef vief jaor tbc had. Ze lag vaok in een 'tentie', een witholten optrekkie in de toen. Frisse locht mus heur genezen. Mien breurs, die vief en zes jaor older zint as ik, zaten op kostschol. Ok mien pap was er vaok niet. Hij was veur de oorlog boer en hij weur in 1930 borgemeister. Mien pap was gien lid van een politieke partij; hij wol boven de partijen staon. 'Landbouw en Maatschappij' kwam in Drenthe stark naor veuren. Die boerenorganisatie gung de Duutse kaant op. Mien pap was daor fel tegen.'

'De Duutters hebt mien pap oppakt en as gijzelaar in Noord-Brabaant opsleuten. Eerst in Haren, laoter in Gestel (Sint Michielsgestel). Het dörp vung mij op, har met mij te doen. 'Dien mam wordt niet weer beter en je pap komp niet weer', zeg maor. Dat gefeen baand.'

De breurs van Gerard bint een middag bij heur va ewest, ien het gijzelaarskamp ien Brabaant. Later much hij d'r zölf ook ies hen. *'Wij overnachtten in een hotel in Den Bosch. Ik much maor een kwartier bij mien pap.'*

Vader Nijenhuis hef de oorlog overleefd. *'De gijzelaars wuuden goed behandeld in*

het concentratiekamp, het was niet te vergelijken met het jeudenkamp in Westerbork.'

Hoe wordt zo'n jonggie uut Gieten nou schriever? Gerard strek mit zien haand over zien markante kop en deur zien ruge haar. Ik zie dat hij het toppie van zien wiesvinger mist.

'Ik bin wat een dreumer; dat hefer met te maaken, denk ik. Schrievers hebt gien hoog aanzien. Schrieven is een meugelijkheid um veur oezölf oet te zuken hoe het in mekaor stek. Mien boek 'Het portaal' bijveurbied is een oefening in ofscheid nemen. Nee, niet therapeutisch. Een oefening. En bovendien wil ik in mien schrieven opbevaoren wat aans verlueren geet.'

Toch heb ik het volgens Nijenhuis bij het verkeerde ende a'k denke dat zien boeken vol staot mit zien eigen particuliere ervarings. *'Mien boeken bint niet autobiografisch.'*

Hoewel. Nijenhuis gef toe dat hij ien zien personages wel elementen ienbouwt van lu die hij kent. *'Zo heb ik bijveurbied in 'Onteigening' mien grootmoeder een liefdesaffaire toedicht. En in 'Het verbörgeven leven' heb ik Jentje (an wie hij het boek ook hef opedragen) virtig jaar laoter laoten leven.'* Ien Gerards ogen is Jentje de hoofdfiguur van het boek. En det toppie van de wiesvinger, wil ik weten. *'Toen ik hier in Bronneger bin komen wonen, he'k gangs west met veraanderings an het hoes en d'r um hen. Bij het zaogen kwam mien haand in de mesien. Ik bin in het ziekenhoes opnemen. Zie hebt me daar zölfs nog isoleerd, omdat er een lillijke infectie in kwam.'*

Gerard Nijenhuis (1932) is van jongs of an mit de schrieverije gangs ewest. Toen hij ien Grönning theologie studeerde, weurden zien sonnetten en nouvelles al ien meerdere bladen publiceerd. En toen er ien 1954 een priesvraoge was, ter gelegenheid van een congres van Belgische en Nederlandse studenten, weur zien homo-erotische novelle 'Biecht bij Franciscus' zölfs bekroond.

Waorumme naor België, duurde hij er dichter bij huus nog niet mit veur de draod te komen? *'Toen wussen nog weinig mènshen in mien omgeving van mien geulens op dat gebied. Ik schreef under pseudoniem: Harm Werners. Werners was de naam van mien moe. Harm was de veurnaom van mien opa Nijenhuis. Het wark waar ik de pries met wun, is nooit uutbracht, nooit publiceerd.'*

Nijenhuis, die as kiend hiel bewust de oorlog mit hef mutten maken, verwarkte as dichter gebeurtenissen uut die tied. As Gerard vertelt over ien van zien schoelkameraodties, Bennie Valk, het ienige jeudenjonggie uut de klasse. *'Dor trilt zien stemme en kik hij even vort van mij. Bennie*

is ien de oorlog vergast. Ien het gedicht 'Westerbork' har ik elezen hoe geulig, hoe typisch Drèents ook, Gerard Nijenhuis det verwoorde:

'...hij weur verdaon.'

Het ontroert mij, iedere keer as ik het leze. Net zoas ik mar niet genug kan krieging van regelties as:

'Nooit zal ik meer drovig wezen.'

Schriever en dichter ien harte en nieren, mar niet as beroep. Ien 1983 dichte Gerard ien 'Onlaand':

'Dichten is: wonen op 'n stuk van 't onlaand. Scherensliepen. Met je waar langs de deuren gaon, waarvan je zeker weet: zie laot oes staan!'

Ik viene det biend wat zwaor anezet. Nijenhuis is toch een bekende, geroemde schriever?

'Een schriever stiet an de raand, stiet feilijk boeten.'

Gerard weur domeneer van de Vrijzinnig Hervormde Karke ien Noord-Hollaand. Hij stund op de kaansel in Ijmuiden, Zaandijk en Koog aan de Zaan. In die contreinen was de karke nóg starker in beweging dan in de rest van het laand. De Kritische Gemeente IJmond, Jan Ruijter, Huub Oosterhuis. Gerard Nijenhuis stund midden in die reuring.

Ondertussen bleef hij schrieven. Aj ziet wat hij allemaole publiceerd hef, dan was e misschien toch meer schriever as pastor. En zien kiek op het geleuf en zien roeping veraanderde. Ien zien gedicht 'Ark' beschrif Nijenhuis de domeneer zo: *'Hij is van dizze ark de leste wachter, de torenklok lop niet meer veur maor achter.'*

Hij bleef niet op de kansel stund en weur bedrieffsmaatschappelijk warker. Hij gaf les an de Sociale Academie ien Kampen en warkte, trogge ien Drenthe, korte tied an de kweekschoele (pedagogische academie) ien Assen. Hij meuk daarnaost radioprogramma's veur Radio Drenthe. Een duzendpote: radio, gedichten, romans, nouvelles.

'En lesgeven! Lezings holden, stukken veur de kraant schrieven.'

Barre productief. Ofwisselnd ien het Drèents en ien het Nederlands. Nijenhuis is gien volger, hij zocht zölf zien weg. Hij stund an de wiege van de 'Drentse Schrieverkring', was ien van de oprichters van 'Oeze Volk', schreef teksten veur de RONO (Radio Noord en Oost), hij vertaalde het Evangelie van Marcus ien het Drèents en wat niet al. Toen de RONO de eerste karkdienst in het Drèents uitzund, was Gerard Nijenhuis de veurganger. Waorumme vertaalde Nijenhuis het Evangelie van Marcus en niet det van Matteüs, Lucas en Johannes, de aandere drei evangelisten? Gerard knep de ogen wat dichte en grinnikt: *'Het Marcus-evangelie is het körtst. Maor, nog belangrieker, dat evangelie is het oldste en*

Schrieven is een meugelijkheid um veur oe zölf oet te zuken hoe het in mekaor stek.

wördt in kringen van biebelkenners as het oer-evangelie zien.'

Nijenhuis hef zien vertaling nog niet vergeleken mit de Drèentse vertaling van het hiele Neie Testament deur Max Douwes, die nog mar een paar maond ien de winkel lig. *'Um misverstaanden te veurkomen, ik heb Marcus niet allén vertaald, ok aandern komp die ere toe. Maor ik denk dat Max Douwes aandere vertaolings as bronnen raadpleegd hef as wij. Wij zint uutgaon van de oorspronkelijke Griekse tekst.'*

De Drèentse boekenweke stiet ien het tieken van de biendende kunst. Gien wonder dat Gerard Nijenhuis het boekenwekkedo schrieven much. Hij hef wat mit kunst, mit schilderkuunst ook. Ien zien boek 'Het verbörgeven leven' bijveurbied, giet de hoofdpersoon (een Drèentse jonge) naor Amsterdam waar hij kunstgeschiedenis studeren giet en bij een kunsthandelaar

OEZE VOLK

Al roem vieftig jaor brengt wij het Drents bij de weg.

Nog gien abonnee? Veur € 11,50 kuj een hiel jaor lezen!

Webstee: www.oezevolk.nl

E-mail: maandbladoezevolk.nl

Vanof meert 2008 in gehiel neie oetvoering!

ientrekt. Een belangrijke bijfiguur is een antiek- en kunsthandelaar ien het dorp.

Gerard hef zien eigen huus ook vol mit schilderijen en kunst. Mit zien vrönd Jan Gilhuis ('Nee, wij bint niet trouwd. Jan en ik vindt; ien keer is genog') importeerde hij ook veule bieldende kunst uut Fraankriek, die ze exposeerden en verkochten ien het achterhuus van heur grote boerderije in Bronneger. Het is logisch dat ien 'Een plek um te blijven', het Drëntse boekenweekkedo van dit jaor, ook weer kunstenaars veurkoomt.

Ik magge hier niet verklappen hoe het verhaal precies giet, mar Gerard Nijenhuis hef op een ingenieuze maniere de stad en het dorp weer deur mekaar heneknupt. Het verhaal speult een zet trogge: ien de 19^e eeuw.

In een dorpsotel, argens op de Hondsrug, wordt ook altied vergaderd deur de gemienteraod. Det was vrogger hiel gebruikelijk. Het otel, wordt edreven deur een allentstaonde vrouwe. Ook de stadse kunstenaars die het Drentse laandschap kwamen schildern, logeerden ien het otel. De schilders wordt uutedaagd niet allent het laand op het doek te zetten, mar ook de meinsen. Een mooi thema, waarveur de schriever veul historische bronnen onderzöcht hef.

En Gerard Nijenhuis zul Gerard Nijenhuis niet weden as hij liefde, hartstocht en stille verlangens d'r niet deurhen evlöchten har. 'Maor dit keer heb ik dizze zaaken minder uutdrukkelijk beschreven, meer trogholdend, smeulend op de achtergrond. Ik durf wal te zeggen da'k er in slaogd bin er levettige mēnsken van te maaken.'

Oens gesprek zit er op, vien ik. Een neie kop koffie slao ik dus of, hoewel de overgebleven koekies van de warme bakker mij nog wat laot twiefeln. De tillefoon giet. Jan Gilhuis komp vertellen dat iene Gerard hebben mut.

'Jan en ik vult mekaar goed an. Ik ben wat roeg, Jan is veul preciezer. Jan döt de huusholding. Ik doe meer in de toen; wij hebt ok een moestoen. Jan bemuit zuch ok het miest met oeze gasten; hij verhuurt het achterhoes as appartement.'

Det leste markte ik 's morgens al toen ik ankwame. An het ende van de lange oprit, eigenlijk een laan, stunden vertreckende gasten heur stationcar ien te laden. Ik vertelle Gerard dat ik het interview pas over een paar weken uutwarken gao; dan neme ik weer contact op.

As ik een paar dagen later Hermien Haar, de directeur van Het Drentse Boek treffe, gef ze mij een boek. Titel: 'Het verbörgen leven.' Het boek van Gerard Nijenhuis dat ik (zie het begun van dit interview) nog niet elezen har. Hermien vertelde dat de schriever vund dat ik det eerst lezen mus, nog veur ik het interview ofmaakte.

Later op de dag brengt de postbode een briefie van Gerard, op mooi briefpapier mit het vignet van 'De Hereboerderij'. De ienhold komp overien met wa'k al wete. 'De opmarking van een lezer over de verholding van een getrouwde man met een jongen oet

't dörp, von ik nog al benepen. Aj 't book leest(...), zij dat vast wel met mij eens wezen. 't Geet um de heule ontwikkeling/beuwustwording van een jongen van 17/18 jaor en dat hef niks te maoken met een zedenmisdrief.' Gerard Nijenhuis gef mij nog een belangrijke bosschop mit.

'Laot dudelijk weden dat naost de homoliefdes de verleuren liefde van Jentje de KERN van het book is. Die fragmenten daor zij daorover vertelt, vien ik zölf de mooiste.'

En wat minder heftig: 'Lees het book en kom nog ies praoten.'

Vanzölfsprekend lees ik het boek. Een mooi boek. En ien de heufdpersonen herken ik Gerard Nijenhuis persoonlijk. Overal stukkes Gerard.

Ik kan niet objectief oordielen. Ik leerde, die morgen ien Bronneger, Gerard kennen as iene die zorgvuldig warkt, die van meinsen holdt. Van bange meinsen, van zukende meinsen. Gerard Nijenhuis hef, zonder twiefel eerlijk en integer het bield eschetst van de zuuktocht van die van meinsen. De zuuktocht naor heur zölf.

– Frans Westenbrink

Uitgelicht

Brinken in Beeld

Auteurs: Edward Houting,
Klaas Roelof de Poel en Hans de Vrijer

Een beschrijving van de geschiedenis, het veranderende gebruik en van de huidige situatie van de brinken in de Drentse esdorpen. Met vijf routes langs de mooiste brinken van Drenthe.

Uitgeverij Noordboek
Omvang: 112 pagina's met
ca. 160 afbeeldingen, full color
Prijs: € 22,50